

ע"פ 5065/16 - פלוני, פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5065/16

לפני:

כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט צ' זילברטל
כבוד השופטת ע' ברון

המערערים:

1. פלוני
2. פלוני

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי לנוער
בחיפה (כבוד השופטת ד' סלע) בתיק ת"פ
21158-12-14 שניתן ביום 19.5.2016.

תאריך הישיבה:

ב' בחשון התשע"ז (3.11.2016)

בשם המערערים:

עו"ד יונס אחמד חמזה

בשם המשיבה:

עו"ד אופיר טישלר

בשם שירות המבחן לנוער:

גב' טלי סמואל

פסק-דין

השופטת ע' ברון:

עמוד 1

1. לפנינו ערעור על חומרת העונש שנגזר על המערערים ב-ת"פ 21158-12-14. בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה (כבוד השופטת ד' סלע) הרשיע את המערערים בעבירות של קשירת קשר לביצוע פשע, הצתה, חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, וגרימת נזק לרכב במזיד (לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); סעיף 448(א) רישא לחוק בצירוף סעיף 29 לחוק; סעיפים 333 ו-335(א)(2) לחוק בצירוף סעיף 29 לחוק (שתי עבירות); וסעיף 413 לחוק בצירוף סעיף 29 לחוק, בהתאמה), שבביצוען הודו במסגרת הסדר טיעון. בנוסף הודה והורשע המערער 1 בביצוע עבירה נוספת של תקיפה סתם (לפי סעיף 379 לחוק). על המערער 1 נגזר עונש מאסר בפועל של 4 שנים בניכוי ימי מעצרו, ועל המערער 2 נגזר עונש מאסר בפועל של 3.5 שנים בניכוי ימי מעצרו. כן הושתו על כל אחד מן המערערים עונשים של מאסר על-תנאי ושל פיצוי לשלושה מנפגעי העבירות, בסך כולל של 450,000 ש"ח לכל אחד מהמערערים.

כתב האישום והכרעת הדין

2. על פי העובדות המתוארות בכתב האישום המתוקן שהוגש לבית המשפט, המערער 1 מתגורר בבית הוריו בכפר ערעה, בשכנות לביתו של מר אמין אבו שחידם (להלן: המתלון), שהוא בית פרטי בן 3 קומות (להלן: המבנה). בקומת הקרקע של המבנה מצויים מאפייה מצד ימין וסופרמרקט מצד שמאל, השייכים למתלון, שלהם כניסות נפרדות. במרכז קומת הכניסה, בין המאפייה והסופרמרקט, ישנה דלת כניסה המובילה למדרגות פנימיות שדרך עולים לקומות העליונות של הבית, המשמשות למגורים. עוד יצוין כי בחזית המבנה ישנה פרגולה עשויה עץ ורעפים ומתחתיה חניית רכבים. המבנה כולו מוקף חומת אבן ומהווה מתחם סגור (להלן: המתחם).

כתב האישום כולל שני אישומים. לפי האישום הראשון, שנוגע למערער 1 בלבד, ביום 18.9.2014 בשעה 22:00, הזעיק בנו הקטין של המתלון את אביו לסופרמרקט, בשל כך שמערער 1 תקף קטין אחר שנמצא במקום; המתלון הגיע למקום והורה למערער 1 לעזוב את המתחם, ואילו זה סירב והחל לתקוף את המתלון באגרופים בראשו ובידיו.

בהתאם לכך הואשם המערער 1 בעבירה של תקיפה סתם.

3. לפי האישום השני, קיים בין המערער 1 לבין משפחתו של המתלון סכסוך, שהחל בנסיבות המתוארות באישום הראשון. המערער 1 החליט לנקום במשפחתו, ולשם כך קשר קשר עם חברו, בהאא שהאב (להלן: שהאב) לשרוף את חצר המבנה, שבה חנו כלי רכבו של המתלון. בהמשך הצטרף לקשר גם המערער 2, שהוא בן-דודו של המערער 1 (המערערים ושהאב להלן: השלושה), והשלושה נפגשו ביום 6.11.2014 בשעות הערב, הגיעו לתחנת דלק ומילאו ג'ריקן בדלק לשם ביצוע ההצתה. לאחר מכן החליפו את בגדיהם לבגדים שחורים, ישבו ביער הסמוך למתחם ותכננו כיצד יבצעו את ההצתה. כן שהה עמם אחיו בן ה-15 של המערער 1 (להלן: האח הצעיר), שהמערער 1 ביקש ממנו לצלם את ההצתה.

באותו לילה ישנו במאפייה אחד מבניו של המתלון, ראמי בן ה-17 (להלן: ראמי), ואדם נוסף, מר וג'די טראירה, בן 39 (להלן: וג'די); ואילו בקומה השנייה של המבנה ישנו יתר בני המשפחה - המתלון ואשתו, ארבעת אחיו של ראמי בגילאים 12-17, וכן בת השכנים מונא בת ה-6. בחצר המבנה חנו שני כלי רכב השייכים למתלון. השער הראשי למתחם, וכן הכניסות למאפייה ולסופרמרקט, היו סגורים.

עמוד 2

בשעה 00:30 או בסמוך לכך הגיעו השלושה למתחם כשהם לבושים בשחור, רעולי פנים ונושאים את הג'ריקן עם הדלק. הם טיפסו מעל חומת האבן והתפרצו למתחם בכוונה להצית את חצר המבנה ואת כלי הרכב; כאשר המערער 1 ידע שהבית מצולם במצלמות אבטחה, וניסה ללא הצלחה לחתוך את הכבל של המצלמות. השלושה שפכו דלק על כלי הרכב בצוותא חדא והציתו אותם באש בעזרת מצית, וכלי הרכב החלו מיד לבעור. לאחר מכן המערער 1 שפך דלק על דלת הכניסה למאפייה. כתוצאה מההצתה נשרפו כלי הרכב, הפרגולה עלתה באש וקרסה על כלי הרכב, והמאפייה בערה באש חזקה. במהלך ההצתה עמד האח הצעיר במרפסת ביתו, שממנה נשקף המתחם, וצילם את האירוע בטלפון הנייד שלו, כפי שביקש ממנו המערער 1.

לאחר ההצתה נמלטו השלושה מהמתחם, ושפכו דלק על רכב נוסף השייך למתלונן, שחנה מחוץ למתחם, ואף הוא נשרף. במהלך בריחתם נכוו מהאש גם המערער 1 ושהאב. לאחר שהגיעו לביתו של המערער 1, הוא החליט לעזור בכיבוי האש, על מנת להסיר מעצמו חשד לביצוע ההצתה. הוא החליף את הבגדים השחורים בבגדים אחרים ויצא לסייע בכיבוי השריפה.

4. ראמי ווג'די, שישנו במאפייה, נלכדו במקום ולא הצליחו לברוח מהמאפייה הבווערת. אנשים שהגיעו למקום שברו כמה מחלונות המבנה וחילצו אותם, כאשר ראמי סובל מכוויות קשות ווג'די ללא הכרה. מבין בני המשפחה שישנו בקומה השנייה, המתלונן ובנו הבכור הצליחו לצאת מהבית, והאחרים נלכדו בתוכו ונמלטו לגג ולמרפסת. בסיוע 10 כבאיות שהוזעקו למקום חולצו הלכודים כשהם פצועים במצב קל וסובלים משאיפת עשן. כוחות הכיבוי עבדו כ-40 דקות עד שהשתלטו על הדליקה וחילצו את הלכודים.

ראמי הובהל לבית החולים רמב"ם בחיפה במצב קשה, כשהוא סובל מכוויות בדרגה שנייה ושלישית ב-40% מגופו, לרבות שתי רגליו, אחת מידיו וגבו, ובנוסף נכווה בשתי עיניו. הוא הורדם והונשם, ועבר מספר ניתוחים, בהם השתלות עור, וכן סבל מזיהום בשל הכוויה בידו, וצמיחת פטריות; נכון למועד הגשת כתב האישום, ראמי היה עדיין מאושפז. ווג'די הובהל אף הוא לבית החולים רמב"ם, כשהוא מורדם ומונשם. הוא סבל מפגיעה בריאות ומכוויות באזור עיניו. לאחר ארבעה ימי אשפוז הועבר באמצעות הסהר האדום למקום מגוריו בשטחי הגדה המערבית.

עוד כתוצאה מההצתה, נגרם נזק כבד למאפייה, שנשרפה כליל על תכולתה; לפרגולה, שקרסה על כלי הרכב; ולשלושת כלי הרכב שנשרפו. בנוסף נשברו חלונות במבנה, נפלו אבנים מהציפוי החיצוני שלו, ונגרמו סדקים בקירות.

לאחר כיבוי השריפה חזרו המערערים לביתו של המערער 1, ושם הראה האח הצעיר למערערים וכן לבני משפחתו של המערער 1 את הסרטון שצילם. השלושה נשארו לישון בביתו של המערער 1.

5. בנסיבות שתוארו הואשמו המערערים בקשירת קשר לביצוע פשע, ובביצוע בצוותא חדא של עבירות הצתה, חבלה חמורה בנסיבות מחמירות וגרימת נזק לרכב במזיד, לפי סעיפי החוק הנזכרים בפסקה 1 לעיל. כפי שיבואר, שהאב מבוגר מהמערערים בשנה והיה בגיר בעת ביצוע העבירות, והוגש בעניינו כתב אישום נפרד. הוא הואשם באותן עבירות נושא האישום השני, לצד עבירה נוספת של גרימת נזק לרכוש במזיד (לפי סעיף 452 לחוק). כך גם הוגש כתב אישום נפרד בעניינו של האח הצעיר, בגין מעורבותו באירועים.

הגם שבתחילה כפרו במיוחס להם, לאחר מכן וטרם שהחלה שמיעת ההוכחות בעניינם, הודו המערערים בביצוע המעשים המיוחסים להם בכתב האישום המתוקן, בהתאם להסדר טיעון שעליו הסכימו הצדדים; ובהכרעת הדין נקבעה אחריותם של המערערים לעבירות. לא היתה הסכמה באשר לעונש.

תסקירי שירות המבחן וגזר הדין

6. לנוכח גילם של המערערים, ילידי שנת 1997 שהיו בני 17 בעת ביצוע המעשים, הורה בית המשפט המחוזי על הגשת תסקירים מטעם שירות המבחן לנוער. ביחס למערער 1 נכתב בתסקיר כי הוריו גרושים, הוא הבן הבכור מבין שלושה ילדים והוא מתגורר עם אביו. המערער 1 נשר מלימודיו בתיכון באמצע כיתה י', וקודם למעצרו עבד תקופה קצרה בגינון. הוא נעדר עבר פלילי. עוד צוין כי לאחר מעצרו שוחרר המערער 1 לחלופת מעצר במעון נעול במשך כחודשיים, אך הוא ברח ממנו לאחר שנקבע כי עליו לעבור לאשפוזית בקהילת "מלכישוע" לצורך גמילה מסמים, שבהם הוא משתמש מאז גיל 16.5. כחודש לאחר בריחתו נעצר בשנית, וכעבור חמישה חודשי מעצר שוחרר למעצר בית מלא בביתו של דודתו. בתסקיר נכתב כי המערער 1 רואה את עצמו כקורבן בסיטואציה שנוצרה והתקשה להביע אמפתיה כלפי הנפגעים, וכן שלמערער 1 לא היתה לדבריו כוונה לפגוע בבני אדם אלא רק ברכוש. עוד נכתב כי המערער 1 מתקשה לכבד גבולות ובעל יכולת מוגבלת לריסון עצמי, וקיים אצלו סיכוי גבוה להתפרצויות תוקפניות. שירות המבחן סבר שהמערער 1 זקוק למסגרת חוץ-ביתית שתציב לפניו גבולות ברורים אך המערער 1 ומשפחתו התנגדו לכך; ומשכך וכן לנוכח מסוכנותו, לא ניתנה המלצה טיפולית בעניינו.

בתסקיר בעניינו של המערער 2 נכתב כי שני הוריו אינם עובדים ומשפחתו מצויה במצב כלכלי דחוק, וכי שלושה מבין ששת אחיו סובלים מבעיות רפואיות חמורות המצריכות טיפול והשגחה מתמידים. אף המערער 2 עצמו סובל מסחרחורות והתעלפויות לא מאובחנות, ובמהלך מעצרו הופנה פעמיים לטיפול רפואי. המערער 2 נשר מבית הספר בתום כיתה ו' ומאז אינו מצוי במסגרת כלשהי; לפני מעצרו עבד בעבודות מזדמנות, ולאחר מעצרו שוחרר למעצר בית מלא אצל חבר משפחה. אף הוא נעדר עבר פלילי. כמו המערער 1, גם המערער 2 הדגיש כי לא היתה לו כוונה לפגוע בבני אדם אלא רק ברכוש, ושירות המבחן התרשם כי הוא מביע חרטה כנה על המעשים וחש אשמה, אם כי התקשה לקחת אחריות מלאה על מעשיו. עוד צוין בתסקיר כי המערער 2 אף הוא התנגד למסגרת טיפול חוץ-ביתית, הגם שמשפחתו מתקשה לספק את מכלול צרכיו, ובשל גילו לא ניתן עוד לשלבו במסגרות לנוער; ולכן לא נתן שירות המבחן המלצה טיפולית גם בעניינו של המערער 2.

7. בגדרי גזר הדין עמד בית המשפט המחוזי לנוער על כך ששהאב, שעניינו נדון כאמור בנפרד, הורשע בעבירות שיוחסו לו במסגרת הסדר טיעון; ונגזרו עליו 4.5 שנות מאסר בפועל, וכן מאסר על-תנאי ופיצוי לנפגעי העבירה בסך של 25,000 ש"ח (ת"פ (מחוזי חיפה) 21233-12-14 מיום 2.11.2015). שהאב הגיש ערעור על חומרת העונש, אך חזר בו ממנו בהמלצתו של בית משפט זה (ע"פ 8599/15 מיום 17.3.2016).

בית המשפט מצא כי אין מנוס מהרשעת המערערים בעבירות שיוחסו להם, וזאת לנוכח חומרתן, נסיבות ביצוען ותוצאותיהן, ובשים לב לכך שבעת מתן גזר הדין כבר היו המערערים בגירים, בני 18.5. שני המערערים הביעו בדיון בבית המשפט חרטה על המעשים. בגדר הדיון בעונשם של המערערים, פירט בית המשפט שיקולים לחומרה ולקולה. בגדרי השיקולים לחומרה צוין התכנון המוקדם ומעשי ההכנה שקדמו לביצוע העבירות; התחכום והתעוזה שאפיינו את הביצוע, בפרט בנוגע למערער 1 שניסה לחתוך את הכבל של מצלמות האבטחה וחזר לזירה באצטלה של סיוע בכיבוי האש;

פוטנציאל הנזק הרב הטמון בעבירת ההצתה, שכן כל מי שישנו במבנה עלולים היו להילכד בתוכו ולהיפגע בשריפה; וחומרת התוצאות שהתרחשו בפועל, משאמנם התממש בחלקו פוטנציאל הנזק, ובמיוחד הפגיעות הגופניות הקשות שנגרמו לראמי וכן לוג'די, ובנוסף נגרמו פגיעות משמעותיות אף לרכוש. בין השיקולים לקולה הובאו בחשבון גילם הצעיר של המערערים, שהיו קטינים בעת ביצוע העבירות; היעדר עבר פלילי למי מהם; נסיבות חייהם שאינן פשוטות, כמפורט בתסקירי שירות המבחן; וכן הודאתם במיוחס להם והחרטה שהביעו. בנוסף הוטעם שיש לתת ביטוי לעקרון האחידות בענישה ולהתחשב בעונש שהוטל על שהאב. עם זאת נמצא כי יש להבחין בין שהאב לבין המערערים, באשר מחד גיסא שהאב הורשע בעבירה נוספת לאחר שהודה גם בכוונה להצית את המבנה ולא רק את כלי הרכב, ומאידך גיסא ניתנה בעניינו חוות דעת חיובית של שירות המבחן.

בהמשך לכל האמור גזר בית המשפט המחוזי לנוער על המערער 1 עונש של 4 שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו, ועל המערער 2 עונש של 3.5 שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו. בנוסף הושת על כל אחד מן המערערים עונש מאסר על-תנאי למשך 15 חודשים, לבל יעברו עבירת אלימות מסוג פשע במשך שלוש שנים מיום שחרורם; וכן פיצוי לראמי, לוג'די ולמתלונן, בסך של 300,000 ש"ח לכל אחד מהם שיתחלק שווה בשווה בין המערערים, כך שכל אחד מהמערערים יישא בתשלום כולל של 450,000 ש"ח, ב-90 תשלומים חודשיים.

התסקירים המשלימים וטענות הצדדים

8. שירות המבחן לנוער הגיש לקראת הדיון בערעור תסקירים משלימים בענייניהם של המערערים. בתסקיר המשלים בעניינו של המערער 1 נכתב כי הוא שווה באגף משתלבים בכלא, תפקודו תקין ולא נרשמו לחובתו עבירות משמעת או אירועים חריגים אחרים. הוא משתתף בקבוצה טיפולית לדוברי ערבית. שירות המבחן התרשם כי המערער 1 מקבל את סמכות הסוהרים בכלא, מפגין יחסים תקינים עם האסירים האחרים ומשתתף בפעילויות חינוך. כן צוין כי המערער 1 מביע אמפתיה כלפי נפגעי העבירה וחרטה כנה, ומוטיבציה לטיפול ושיקום. בתסקיר המשלים לא הביע שירות המבחן עמדה ביחס לבקשה להפחית מתקופת המאסר, אך המליץ לשקול הפחתה של סכום הפיצוי לנפגעי העבירה. זאת לנוכח היעדרה של יכולת כלכלית במשפחתו של המערער 1, וכן חוסר יכולתו להתפרנס או לגייס את הסכום הדרוש בדרך אחרת.

בעניינו של המערער 2 נכתב בתסקיר המשלים כי גם הוא מסתגל לכלא, מקבל את סמכות הסוהרים ויחסיו עם חבריו האסירים תקינים, ללא אירועים חריגים. כמו המערער 1, גם המערער 2 משתתף בקבוצה טיפולית לדוברי ערבית ובפעילויות חינוך. באשר למצבו הרפואי צוין בתסקיר המשלים כי המערער 2 אובחן כסובל מבעיה נוירולוגית מולדת במוח שבגינה הוא סובל מסחרחורות והתעלפויות תדירות; ואולם לא דווח על התקפים ואיבוד הכרה במהלך שהותו בכלא או על קבלת טיפול על רקע זה. שירות המבחן התרשם כי המערער 2 עודנו מתקשה לקחת אחריות מלאה על מעשיו והוא מפחית מאחריותו ומשליכה על אחרים, ועם זאת הוא מתחרט על המעשים ומביע הזדהות עם הנפגעים. גם בעניינו של המערער 2 לא הביע שירות המבחן עמדה ביחס לבקשה להפחית מתקופת המאסר, אך המליץ לשקול הפחתה של סכום הפיצוי לנפגעי העבירה, מאותם טעמים שנזכרו ביחס למערער 1.

9. בטיעונם לפנינו בכתב ובעל-פה, מבקשים המערערים להקל בעונש המאסר, וכי רכיב הקנס יבוטל ומכל מקום יופחת. בעניין המאסר נטען כי בית המשפט ייחס גם למערערים את הכוונה לשרוף את המבנה, בעוד שעניין זה נמחק מכתב האישום ונותרה בו אך כוונה לשרוף את חצר המבנה; וכן כי היה מקום ליתן משקל רב יותר לאינטרס

השיקום, בהתאם להוראות חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער). המערערים מוסיפים כי יש להפחית מחומרת העונש גם לנוכח ההבדלים ביניהם לבין שהאב, שהיה בגיר בעת ביצוע המעשים והודה בכוונה להעלות באש את המבנה, וכן לנוכח חלקו הקטן יותר של המערער 2 ביחס לזה של המערער 1. בעניין הקנס נטען כי אין הצדקה לפער בין הסכום שנקבע שעל שהאב לשלם - 25,000 ש"ח, תוך התחשבות במצבו הכלכלי - לבין זה שהושת על המערערים: 450,000 ש"ח לכל אחד. וממילא, כך נטען, סכום זה גבוה כשלעצמו ומצדיק התערבות, תוך התחשבות בהיעדר יכולתם של המערערים לעמוד בו, ללא הכנסה משלהם וללא תמיכה כלכלית מבית.

המשיבה סומכת ידיה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי, וטוענת שדין הערעור להידחות. העונש לטענתה מוצדק לנוכח התכנון המוקדם של האירוע, גודלה של השריפה ותוצאותיה הקשות, כאשר המערערים ידעו שישנם בני אדם בתוך המבנה. עוד מודגש כי אין מקום להפחית מהעונש בהשוואה לזה שנגזר על שהאב, משום שהמערער 1 הוא ששפך דלק על דלת המאפייה ובעל היוזמה העיקרית לאירועים לכל אורכם; והטינה שלו כלפי המתלון ומשפחתו, בעקבות האירוע המתואר באישום הראשון, היא שהניעה את מסכת המעשים - ולמרות זאת ובשל קטינותו הושת עליו עונש נמוך מזה שהושת על שהאב; ועל המערער 2 הושת עונש אף חמור פחות. כן מודגש כי העונש אינו חורג מהנהוג בפסיקה במקרים דומים, ואילו היו המערערים בגירים ודאי היה חמור יותר. בנוגע לקנס נטען כי אמנם ישנה בעייתיות ביחס לעקרון האחידות בענישה, היות שקשה לגשר על הפער בין הסכום שהושת על שהאב לבין הסכומים שהושתו על המערערים; אך מוטעם כי הסכומים שנקבעו בגזר הדין נושא הערעור קרובים יותר לשיקוף גודל הנזק.

יצוין כי בדיון לפנינו הופיע לבקשתו גם המתלון, ותיאר מנקודת מבטו את אירועי ליל השריפה ואת חוסר האונים שחש כאשר לנגד עיניו נשרפה המאפייה, שידע כי בנו ראמי לכוד בתוכה, וכן וג'די שהיה עובד במאפייה. המתלון הוסיף ופירט בדבר מצבו הקשה של ראמי מאז, שעודנו עובר טיפולים רפואיים ומצוי לטענת אביו במצב של הלם. המתלון דיבר מדם לבו, ואנו תקווה שיימצא לו ולמשפחתו מזור, ולו חלקי, לכאבם.

דיון והכרעה

10. לאחר עיון בטענות הצדדים בכתב ובעל-פה וכן במכלול החומר שהונח לפנינו, באתי לכלל מסקנה שדין הערעור להידחות בכל הנוגע לעונש המאסר שהושת על המערערים; ולהתקבל בחלקו ביחס לפיצוי הכספי שבו חויבו, במובן של הפחתה מסוימת מהסכום. ואפרט.

בית משפט זה עמד לא אחת על כך שעבירת ההצתה היא "מהחמורות שבספר החוקים", בהינתן "הפוטנציאל ההרסני הטמון בה נוכח הסכנה הגלומה במעשה לגופו ולרכושו של אדם [...] ראשיתה ידוע אך כיצד תתפשט ומה יהיה היקפה, אין איש יודע, שכן מנהגה של האש להתפשט ללא שליטה, תוך שהיא זורה הרס רב בדרכה" (דברי חברי השופט י' דנציגר, ב-ע"פ 1414/15 מדינת ישראל נ' פדר, בפסקה 9 (15.4.2015)). בתוך כך נקבע כי נדרשת ענישה מרתיעה בגין עבירה זו, בשים לב לנסיבות הפרטניות של כל מקרה ובהם קיומו של תכנון מוקדם; פוטנציאל הסיכון הגלום במעשה ההצתה, לחיי אדם, לרכוש ולסביבה; ותוצאות המעשה (ראו למשל, ע"פ 8125/15 פרוקופנקו נ' מדינת ישראל, בפסקה 5 (19.4.2016); ע"פ 5960/13 מדינת ישראל נ' עון, בפסקה 9 (23.4.2014)).

בענייננו כל אחד משיקולים אלה מטה את הכף לחובת המערערים. כפי שציין בית המשפט המחוזי, לאירוע קדם תכנון קפדני, לרבות הצטיידות בכמות לא מבוטלת של דלק, לבישת בגדים שחורים והסתרת פניהם של השלושה, וניסיונו

של המערער 1 לחתוך את הכבל של מצלמות האבטחה. בנוסף יש לציין את חפצו של המערער 1 שהאירוע יצולם וגיוס האח הצעיר לשם כך, וכן הצפייה המשותפת בסרטון לאחר מעשה; אלה מעידים על התייחסותם של המערערים למעשיהם כאל מקור לגאווה - וזאת יש להוקיע. בניגוד לטענת המערערים, מגזר הדין לא עולה כי בית המשפט ייחס להם כוונה להצית את המבנה עצמו להבדיל מן החצר, ועם זאת בדין עמד בית המשפט על כך שהצתת שני כלי רכב באמצעות מכל דלק, כשהם מצויים בחזית מבנה שבתוכו לנים בני אדם, ובפרט כשמעל כלי הרכב פרגולה עשויה עץ שמחוברת למבנה, ובנוסף שפיכת דלק על אחת מדלתות המבנה - היא שרשרת פעולות שטמון בה פוטנציאל ממשי ומשמעותי לגרום לנזק רב ולפגיעה בגוף ובנפש. למרבה הצער פוטנציאל זה אכן התממש, ואלמלא פעולות כיבוי האש ומילוט שוכני המבנה, היה עלול להיגרם אסון כבד אף יותר. עוד יוזכר כי בנוסף על ההצתה, המערערים הורשעו בעבירות נוספות, שאינן קלות כלל ועיקר.

ואולם בית המשפט המחוזי לא התחשב בנסיבות לחומרה לבדן, כי אם איזן ביניהן לבין הנסיבות לקולה. כך, הובאו בחשבון קטינותם של המערערים; היעדר עבר פלילי למי מהם; נסיבות חייהם המורכבות; והחרטה שהביעו על ביצוע העבירות.

11. לנוכח כל האמור, סבורתני כי עונש המאסר שהוטל על המערערים הוא הולם. העונש גם אינו חורג ממדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים. ראו למשל, ע"פ 4036/13 אמרה נ' מדינת ישראל (5.10.2014), שבו נגזר עונש של 8 שנות מאסר בגין הצתת משרד, תוך פגיעה מכוונת באדם ששהה בו; ע"פ 60/12 עמר נ' מדינת ישראל (7.11.2012), שבו הוטל עונש של 4 שנות מאסר בגין הצתת בית עסק, ללא נפגעים; ע"פ 10221/06 ג'ורן נ' מדינת ישראל (17.1.2008), שבו הושת עונש של 7 שנות מאסר בגין הצתת בית עסק שכתוצאה ממנו נפגעו בני משפחה המתגוררת בשכנות לו. מקרים אלה עניינם בבגירים, ועולה מהם שבית המשפט בענייננו התחשב כאמור בקטינותם של המערערים, שאלמלא כן היה מקום להשית עליהם עונשים חמורים יותר באופן משמעותי; כך למשל, ב-ע"פ 7171/13 לוגסי נ' מדינת ישראל (3.2.2015) נדחה ערעור על רכיב המאסר בפועל בגין השתת עונש של ארבע שנים על קטין שהורשע באיומים והצתה, על רקע שני מקרים של הצתת רכוש בפתח בניין מגורים, בלא שנגרם נזק משמעותי ובלא שנפגע בגופו מי מהדיירים. המקרה דנן אינו בא אפוא בקהלם של אותם מקרים חריגים שבהם יש להתערב בעונש שגזרה הערכאה הדיונית (ראו למשל, ע"פ 3669/14 גולן נ' מדינת ישראל, בפסקה 20 (18.12.2016)).

אף לא ראיתי מדוע השוואה בין המערערים לבין שהאב, בכל הנוגע לעונש המאסר, משנה מן המסקנה כי לא נפל פגם באיזון בין השיקולים השונים שערך בית המשפט המחוזי. העונש שהושת על המערערים - 4 שנות מאסר על המערער 1 ו-3.5 על המערער 2 - חמור פחות מזה שנגזר על שהאב, 4.5 שנות מאסר, אלא שלטענתם של המערערים הפער אינו גדול דיו היות שבעניינם חל חוק הנוער המורה על מתן משקל ראוי לשיקולי שיקום (ראו סעיף 1א(א) לחוק הנוער; ע"פ 2206/16 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקאות 10-11 (3.11.2016)). בית המשפט היה ער לעונש שנגזר על שהאב, ומצא לתת ביטוי לעקרון האחידות בענישה, אך הטעים כי על מלאכת הענישה "לשקף את נסיבותיו הייחודיות של כל משתתף ואת חלקו ומשקלו בפרשה" (בפסקה 19.א. לגזר הדין). ואמנם ישנם הבדלים בין השלושה. כך, הגם שהמערערים היו קטינים בעת ביצוע המעשים, הפרש הגילאים בינם לבין שהאב אינו משמעותי; הדמות הדומיננטית בפרשה כולה היא המערער 1, שהיווה הן כוח מניע לעצם ביצוע המעשים והן גורם אקטיבי ביותר במהלך ביצועם, כשהוא זה ששפך דלק על דלת המאפייה; הוא זה ששב לזירת האירוע לאחר מעשה כדי להסיר ממנו חשד לביצועו; והוא זה שבביתו התכנסו השלושה לאחר מכן, ובנוסף הורשע בעבירה נוספת לפי האישום הראשון. ויוזכר שבענייניו של שהאב ניתנה חוות דעת חיובית מאת שירות המבחן. גם בענייננו נתן בית המשפט משקל לתסקירי שירות המבחן לנוער, ואלה היו מסויגים ולא כללו המלצות טיפוליות לגבי המערערים. לנוכח כל זאת לא מצאתי שהיה מקום

ליתן משקל רב יותר משנתן בית המשפט המחוזי לשיקולי שיקום. בהתייחס למצבו הרפואי של המערער 2 אציין כי לא הונחה כל תשתית המלמדת שהשהות בבית הסוהר מכבידה על המערער 2 בהיבט זה יותר מאשר בביתו, שהרי התסמינים החלו עוד בטרם מעצרו ולא נרשמה החרפה מאז שנכנס לכלא, ולא נטען כי נמנעה ממנו קבלת טיפול שלו הוא זקוק (ראו והשוו, ע"פ 5669/14 לופוליאנסקי נ' מדינת ישראל, בפסקאות 192-193, 222 (29.12.2015); נתנאל דגן "קריאה הרמונית של רצף הענישה בישראל (עם החוק להבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה ובעקבותיו)" מחקרי משפט ל 73, 123-125 (2015)).

12. באשר לרכיב הפיצוי לנפגעי העבירות, דומני כי יש מקום להתערבותנו. כאמור, הפער בין הפיצויים שבהם חויבו המערערים - 450,000 ש"ח כל אחד - לבין זה שבו חויב שהאב, 25,000 ש"ח, הוא משמעותי ביותר; ואף בא-כוח המשיבה התקשה לתת לפער זה טעם מניח את הדעת. אמנם, "אחידות הענישה אינה חזות הכל אלא שיקול אחד במכלול השיקולים שעל בית המשפט לאזנם כדי להגיע לתוצאת הענישה הראויה" (ע"פ 8627/14 דביר נ' מדינת ישראל (14.7.2015)), אך לשיקול זה נודעת חשיבות יתרה כאשר דומה שהושתו עונשים המצויים בשני קטביו של מדרג רחב, ללא הבחנה עניינית, על אנשים שביצעו את אותן עבירות באותן נסיבות (ראו למשל, ע"פ 4450/11 עספור נ' מדינת ישראל, בפסקה 8 (8.2.2012)). אני סבורה כי במקרה דנן יש מקום ליתן משקל לעקרון אחידות הענישה בגדרי הערעור על גובה הפיצוי. בשונה מהטענות בדבר עונש המאסר, בעניין הפיצוי לא רק שהפער בין המערערים לשהאב הוא פער ממשי, אלא שאף לא מתקיימים אותם הרציונלים שבעטיים היה מקום להבחין בין שהאב לבין המערערים בעניין המאסר, כגון שיקולי שיקום; ושירות המבחן לנוער אף המליץ להקל עם המערערים בסוגיית גובה הפיצוי.

יוזכר בהקשר זה, כי הפיצוי שנפסק לנפגעי עבירה בגדרי סעיף 77 לחוק "נועד, בראש ובראשונה, להעניק תרופה ראשונית ומיידית לנפגע. בצדו של מסלול זה, אשר מהווה מעין מסלול 'מהיר', עומדת האפשרות להגיש תביעה אזרחית נפרדת לפיצויים נגד העברין בגין מלוא הנזקים שנגרמו לקורבן העבירה ובני משפחתו" (ע"פ 1076/15 טווק נ' מדינת ישראל, בפסקה 20 לחוות דעתה של השופטת ד' ברק-ארז (7.6.2016)). יוער כי תלוי ועומד דיון נוסף בפסק דין זה, דנ"פ 5625/16, שעניינו בשאלת תקרת הפיצוי לקרובים שונים של נפגע עבירה אחד, בעוד שעניינו שלנו בפיצוי לנפגעי עבירה ישירים). עם זאת, אין להקל ראש בקשיים השונים שעלולים להתלוות לניהול הליך אזרחי, כמו גם לצורכיהם המידיים של הנפגעים. בהתחשב בכל האמור, אציע לחבריי להפחית מן הפיצוי שהושת על המערערים באופן כזה שכל אחד מהם יחויב בתשלום בסך כולל של 240,000 ש"ח ובסה"כ 480,000 ש"ח, שיחולק בין המתלונן, ראמי ווג'די.

13. התוצאה היא שאם תישמע דעתי יתקבל הערעור בחלקו, במובן זה שרכיב הפיצוי הכספי יופחת כך שכל מערער יחויב בסך של 80,000 ש"ח לכל נפגע עבירה - המתלונן, ראמי ווג'די - ובסך הכל ישלם כל מערער 240,000 ש"ח; סכומי הפיצוי ישולמו ב-90 תשלומים חודשיים, כפי שקבע בית המשפט המחוזי בהתייחס לסכומי הפיצוי המקוריים. יתר רכיבי גזר הדין יותרו בעינם.

ש ו פ ט ת

השופט י' דנציגר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט צ' זילברטל:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ע' ברון.

ניתן היום, כ"ב בכסלו התשע"ז (22.12.2016).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט
